

לכבוד:

רשמת העמותות

רשות התאגידים, משרד המשפטים

בדוא"ל: YasharM@justice.gov.il

**הנדון: מענה לקול קורא מיום 20.11.25 לקבלת עמדות הציבור בנושא
הנחיות רשמת העמותות להתנהלות תקינה של עמותות**

המכון למשפט ופילנתרופיה, הוא מכון מחקר שנוסד בפקולטה למשפטים ע"ש בוכמן, באוני' תל-אביב, בשלהי שנת 2014; בהלימה עם מחויבות הפקולטה לצדק חברתי משימת העל של המכון היא לחקור את תפקידי הפילנתרופיה, לתמוך בחתירתה לקידום חברה שוויונית ומשגשגת ולסייע בשילובה האופטימלי במדיניות החברתית-כלכלית של ישראל.

בין היתר עוסק המכון במחקרי מדיניות הקשורים בפילנתרופיה ובחברה אזרחית, ועל רקע המומחיות שנצברה במכון אנו מתכבדות להאיר שני היבטים מרכזיים מבין כלל הנושאים הנוגעים להתנהלות תקינה של עמותות, בהתאם לקול הקורא שבנדון.

צבירת עודפים וסוגיות קשורות

ההנחיות להתנהלות עמותות בהתאם לחוק העמותות, תש"ס-1980 אשר עודכנו לאחרונה במרץ 2017 (להלן: "ההנחיות לניהול תקין") קובעות איסור על צבירת עודפים בהיקף בלתי סביר. הרציונל העומד בבסיס איסור זה ברור ומוצדק: הוא נובע מן התכלית שלפיה עמותה נועדה לקדם את מטרותיה, ומהנחת היסוד כי תורמים או גופים מממנים אחרים העבירו כספים לצורך קידום ישיר של מטרות אלה בתוך פרק זמן סביר (עמ' 24 להנחיות).

עם זאת, אנו סבורות שחשוב להדגיש בצורה מפורשת במסגרת ההנחיות לניהול תקין, **כי מימוש מיטבי של מטרות העמותה מחייב גם יציבות כלכלית ויכולת תכנון ארוך טווח**. לכאורה, היבטים אלו עומדים בניגוד למודל פעולה גרעוני ולעיתים אף "הישרדותי", המאפיין לא אחת את ארגוני החברה האזרחית הפועלים בתנאי אי ודאות מתמשכים. אולם, צבירת עודפים בהיקף סביר נושאת פן חיובי מהותי, ומותרת רגולטורית: צבירת עודפים עד 200% מההיקף המחזור השנתי מאפשרת לעמותה להתכונן ליום סגריר ובכך לפעול באופן אחראי, עקבי ובר-קיימא. יתרה מזו, הסמכות המצויה בידי מוסדות העמותה לקבל כספים מיועדים או להחליט לייעד או להגביל עודפים (מעבר ל 200% האמורים) לרבות בדרך של הקדש, בהלימה עם המטרות הציבוריות של העמותה גם היא מדיניות המאפשרת התנהלות ביציבות כלכלית ולאורך זמן. במובן זה, ניהול אחראי של עודפים וצבירתם מהווים מרכיב חיוני ביכולתה של העמותה לממש

את מטרותיה בצורה מיטבית. לכן ראוי שההנחיות יעודדו מיצוי של האפשרויות הקיימות לצבירה אחראית לטובת איתנות פיננסית.

בשים לב למדיניות ראויה זו יש ליתן את הדעת לשתי סוגיית שונות:

א. ניהול ההשקעות הפיננסיות של עמותות - ההנחיות לניהול תקין קובעות שעמותה שמחזיקה בכספים עודפים יכולה ולעיתים אף מצופה ממנה להשקיעם "באופן סולידי, כדי לשמור על ערכם" (עמ' 54 להנחיות), באופן שמשפיע ישירות על יציבותה הכלכלית.

הנחיות העמותות אינן מגדירות מהי השקעה "סולידית". בהתאם לפרקטיקה הנהוגה, מקובל לראות בתוספת השלישית לחוק החברות, תשנ"ט-1999 העוסקת ב"דרכי השקעה של קרן לתועלת הציבור" ואשר מפנה בין היתר לתקנות הנאמנות (דרכי השקעת כספי הקדש ציבורי), תשס"ד-2004 משום מקור המבהיר מהם כללי ההשקעה המותרים. כללים אלו מגבילים באופן משמעותי את מגוון אפיקי ההשקעה האפשריים, באופן שעלול לפגוע הן ביכולתה של עמותה להניב תשואה שיכולה לספק בסיס ליציבות כלכלית לטווח הארוך, והן באופן שעלול ליצור אנומליה במסגרתה ההון מושקע בפעילות שוקית הסותרת את מטרות העמותה.

אנו סבורות כי ראוי לשקול תיקון בכללי ההשקעה הקיימים, כך שיכללו אפיקי השקעה רחבים ומגוונים יותר. קיימת חשיבות רבה לאופן שבו יתבצע תהליך זה, וראוי שיעשה בהתייעצות עם גורמים מקצועיים בעלי מומחיות רלוונטית לשדה החברתי, ועל בסיס הנתונים הקיימים. להרחבה בנושא זה ראו [נייר מדיניות בנושא השקעות פיננסיות של קרנות פילנתרופיות](#) הרשומות בישראל ברובן כאלכ"ר (עמותה, חל"צ או הקדש ציבורי). בנייר מובהר שחשוב להבטיח שניסוח כללי ההשקעה יביא בחשבון את ההשלכות שעשויות לחול על כלל הארגונים ללא כוונת רווח (נייר המדיניות מצורף [כנספח א'](#) למסמך זה).

ב. סוגיית ההקצאה המזערית - בנסיבות שבהן מתקיימת צבירת כספים לטווח רחוק לצורך קידום מטרות העמותה למשל במסגרת הקדש, יש לשקול החלת כלל ההקצאה המזערית, על מנת להבטיח שכספי העמותה ימומשו בפועל לקידום מטרותיה החברתיות בפרק זמן סביר.

איסוף נתונים בטופס המילולי והנגשתם לציבור

הטופס המילולי מחייב עמותות לדווח על היבטים שונים של פעילותן באופן אחיד. הדיווח המילולי מאפשר גם מעקב ובקרה רחביים של רשות התאגידים, וגם הנגשת המידע לציבור באתר הגיידיסטאר. אתר גיידיסטאר מנגיש לציבור מידע אודות כל חברה ועמותה. אולם, מעבר לכך לבסיס הנתונים של אתר גיידיסטאר יש עוד שני שימושים בעלי ערך. ראשית, חיתוך וחיפוש קבוצה של עמותות וחל"צ לפי קריטריונים מסוימים. ושנית, עיבוד נתונים מצרפיים.

על מנת שהדיווח המילולי ימלא את כל התכליות שלו בצורה המיטבית, חשוב שהוא יהיה בהיר למדווחים, שהדיווח בו יהיה מהימן, ושהמידע המונגש לציבור יהיה שיטתי ואחיד. ההצעה שלנו נוגעת לשתי סוגיות מרכזיות בדיווח המילולי:

א. הסיווג לתחומי הפעילות - נכון להיום, מוצג באתר רק הסיווג העצמי של עמותות, אולם הוא אינו שיטתי, במובן זה שכל נציג עמותה מדווח נותן פרשנות אישית למפתח הסיווג, ולאו דווקא מודע למפתח הסיווג

המלא. הסיווג העצמי, על אף חשיבותו בהגדרה העצמית של עמותות, אינו מאפשר חיפוש שיטתי או עיבוד מהימן של נתונים מצרפיים. ההצעה שלנו היא להציג לצד הסיווג העצמי גם סיווג שיטתי הנמצא במערכת של רשות התאגידים. [בנספח ב'](#) מפורטות מגבלות הסיווג העצמי, תועלות הצגת הסיווג השיטתי ומתווה לשכלול הסיווג השיטתי הקיים.

ב. סעיפי הנתונים הכספיים בטופס המילולי - משמעותם של הסעיפים הכספיים בטופס הדיווח המילולי לא תמיד נהירה לממלאי הטופס, המדווחים. הדבר גורם גם לקושי במילוי הטופס עבור נציגי העמותות וגם למשתנים לא אחידים אשר לא משקפים נאמנה את הפעילות הכספית של עמותות. לדוגמה, סעיף "הכנסות מאחרים" אשר מתייחס למענקים מקרנות ומעמותות אחרות, לעיתים קרובות משמש סעיף סל, שבמסגרתו מדווחים על הכנסות מביטוח לאומי, הכנסות משכר לימוד, הכנסות מהסוכנות היהודית ועוד ועוד. בנוסף, הפרטים הדמוגרפיים שנאספים אודות אזור גאוגרפי וכד' בסופו של דבר לא מאפשרים מידע משמעותי.

[בנספח ג'](#) מפורטות הצעות קונקרטיות לשיפור הבהירות של סעיפי הטופס המילולי, וכן הצעות לבקורות לוגיות אוטומטיות שיאפשרו ניטור טעויות כבר בעת הדיווח ומניעת דיווחים לקויים. חשוב לציין שכל ההצעות מבוססות על ניסיון של כמעט שש שנים שצברנו בעיבוד הנתונים הגולמיים של הדיווח המילולי, במהלך להכנת שני שנתוני העמותות.

על החתום,

בשם צוות המכון: ד"ר אסנת חזן ועו"ד מיכל ארגמן-רון

השקעות פיננסיות של קרנות פילנתרופיות¹ - נייר מדיניות

קרנות פילנתרופיות בישראל כפופות על פי דין לכללי השקעה פיננסית, אשר הלכה למעשה מצמצמים באופן משמעותי את מגוון אפיקי ההשקעה שלהן. מגבלות אלו עלולות לפגוע הן ביכולתה של קרן פילנתרופית להניב תשואה שיכולה לממן פעילות חברתית חיונית ולספק בסיס ליציבות כלכלית לטווח הארוך, והן ביכולתה להפנות הון לקידום המטרות החברתיות שלשמן הוקמה.

נייר זה מתאר את המסגרת הרגולטורית החלה כיום בישראל בתחום זה, מפרט את ההשלכות המרכזיות של המצב הקיים, מאיר שיקולי מדיניות שיש להביא בחשבון בעת קביעת רגולציה בנושא, מביא קולות מהשטח המשקפים עמדות שונות ביחס לרגולציה אפשרית ומציג תמונה השוואתית.

א. המצב הרגולטורי

קרנות פילנתרופיות רשומות בישראל ברובן כאלכ"ר (עמותה, חל"צ או הקדש ציבורי²). גופים אלו כפופים לכללי השקעה פיננסית, בהיותם גופים המחזיקים בכספים המיועדים למטרות ציבוריות, ובפרט כאשר הם מחזיקים בכספים שכבר זכו להטבת מס על פי סעיף 46(א) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: "פקודת מס הכנסה").

1. מסגרת הדין המסדיר

הקדש ציבורי כפוף לכללי ההשקעה הקבועים בתקנות הנאמנות (דרכי השקעת כספי הקדש ציבורי), תשס"ד-2004 (להלן: "תקנות ההשקעה").

תקנה 2(א) לתקנות ההשקעה קובעת כי: "נאמן ישקיע את כספי ההקדש הציבורי, שאינם דרושים לצרכיו השוטפים של ההקדש הציבורי (להלן - כספים עודפים), בנפרד מנכסים או השקעות שאינם של ההקדש הציבורי".

לסכם: הקדש ציבורי נדרש להשקיע כספים עודפים בהתאם לכללי ההשקעה הקבועים בתקנות ההשקעה.

עמותה וחל"צ, כפופות ל"הנחיות לניהול עמותות" (המוכרות גם בשם "הנחיות לניהול תקין") שפורסמו על-ידי רשות התאגידים (עדכון אחרון מ-2017) (להלן: "הנחיות העמותות").

הנחיות העמותות כוללות הוראות בנושא "שמירה על נכסי העמותה" הקובעות כי: "אם לעמותה יש כספים שאינם נדרשים באופן מידי לפעולתה השוטפת לקידום מטרותיה, עליה להשקיע אותם באופן סולידי, כדי לשמור על ערכם בכפוף למדיניות שתקבע לעניין זה על ידי הוועד, ובלבד שלא יהיה בכך משום צבירת נכסים באופן בלתי סביר, כמפורט בפרק "מטרות העמותה".

¹כמפורט במסמך זה, כללי ההשקעה חלים על עמותה, חל"צ והקדש ציבורי, ומשכך חלים גם על ארגונים חברתיים והדברים האמורים בנייר זה נושאים חשיבות רבה גם לגביהם.

עם זאת, הנחיות העמותות אינן מגדירות מהי השקעה "סולידית". בהתאם לפרקטיקה הנהוגה, מקובל לראות בתוספת השלישית לחוק החברות, תשנ"ט-1999 העוסקת ב"דרכי השקעה של קרן לתועלת הציבור" ביחס לכספים העודפים ואשר מפנה בין היתר לתקנות ההשקעה (להלן: "התוספת השלישית"), משום מקור המבהיר מהם אפיקי השקעה סולידיים.

לסכם: עמותה וחל"צ נדרשות להשקיע כספים עודפים באופן "סולידית". אין הגדרה למונח השקעה "סולידית", ומקובל לראות בכללי ההשקעה הקבועים בתקנות ההשקעה (אליהם מפנה התוספת השלישית) כסטנדרט מנחה בפועל.

באופן כללי, אלכ"ר המבקש להחזיק באישור לפי סעיף 46 לפקודת מס הכנסה, נדרש לעמוד בהוראות חוזר מס הכנסה מס' 9/2015 בנושא: קיום מנחים להחלת סעיף 46 לפקודת מס הכנסה (ספטמבר 2015) (להלן: "חוזר רשות המיסים").

סעיף 6 לחוזר רשות המיסים קובע תבחינים מהותיים לבחינת קיומו של "מוסד ציבורי" ובמסגרת זו קובע בסעיף 6.1.13 כי: "כספי המוסד הלא מיועדים יושקעו באפיקי השקעה בהתאם לאמור בחוק החברות (תיקון מס' 23), התשע"ד-2013 הדין בנושא אפיקי השקעה סולידיים לכספים עודפים של קרנות לתועלת הציבור. המוסד הציבורי יגיש חוות דעת רו"ח המצהיר כי נבדקו אפיקי ההשקעה כאמור. בנוסף לכך יוכרו אפיקי השקעה סולידיים נוספים אשר אושרו ע"י בעל סמכות פיקוח ייעודי לתחום בו פועל המוסד הציבורי (דוג' מוסדות להשכלה גבוהה אשר משקיעים באישור ות"ת)".

"אפיקי השקעה סולידיים לכספים עודפים של קרנות לתועלת הציבור" קבועים בתוספת השלישית אשר כאמור מפנה בין היתר לתקנות ההשקעה.

לסכם: אלכ"ר המבקש להחזיק באישור לפי סעיף 46 לפקודת מס הכנסה נדרש להשקיע כספים לא מיועדים בהתאם לתוספת השלישית אשר מפנה בין היתר לתקנות ההשקעה.

II. אפיקי ההשקעה המותרים

אפיקי ההשקעה המותרים נקבעים למעשה בהתאם לסוג ועדת ההשקעות המכהנת באלכ"ר. כלומר, **אפשרויות ההשקעה השונות מושפעות באופן ישיר מסוג הגוף אשר מקבל החלטות ביחס להשקעת הכספים**: ועד מנהל/ועדת כספים, ועדת השקעות פנימית או ועדת השקעות חיצונית שחבריה אינם בעלי זיקה לארגון ובעלי כישורים המוגדרים בתקנות ההשקעות³.

• **ועד מנהל/ועדת כספים** רשאים לבצע השקעות באפיקים המפורטים:

- (1) באגרות חוב שהנפיקה המדינה או שהיא ערבה לפירעון;
- (2) בפיקדונות בנקאיים בשקלים חדשים צמודי מדד ונושאי ריבית או נושאי ריבית בלבד;
- (3) בתוכניות חיסכון בנקאיות בשקלים חדשים צמודות מדד ונושאות ריבית;

³ ועדת השקעות פנימית כוללת גם חברים שיש להם זיקה למוסד ושמרביתם בעלי כישורים לכהן כחברי ועדת השקעות. מס' חברים בוועדת השקעות (פנימית/חיצונית) - יהיה אי זוגי, מינימום שלושה, מקסימום שבעה (בהתאם לתקנות ההשקעות).

(4) בפיקדונות בנקאיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים למטבע חוץ;

(5) בתוכניות חיסכון בנקאיות צמודות מטבע חוץ;

(6) באגרות חוב סחירות, שאינן להמרה, אם ההשקעה מדורגת בדירוג A- או A-2 לפחות;

(7) בקרנות נאמנות שכל נכסיהן מושקעים באחת או יותר מן הדרכים המפורטות בפסקאות (1), (2), (4) או (6).

- בנוסף לכך, **ועדת השקעות פנימית** רשאית להשקיע במניות נסחרות בשיעור שלא עולה על 10% מתיק ההשקעות⁴.

- בנוסף לאפיקים הרלוונטיים ביחס לועד מנהל/ועדת כספים, **ועדת השקעות חיצונית** רשאית להשקיע:

(1) באגרות חוב סחירות שאינן להמרה מדורגות בדירוג BBB- או A-3 לפחות;

(2) במניות סחירות, באגרות חוב סחירות בדירוג נמוך יותר או בכתבי אופציה, ובלבד שההשקעה הכוללת בהם לא תעלה על 20% מן השווי הכספי של תיק ההשקעות וההשקעה בכתבי אופציה לא תעלה על 10% מן השווי כאמור;

(3) השקעה בקרנות נאמנות שדרכי ההשקעה שלהן אינן חורגות מן האמור לעיל.

קיימות מגבלות לגבי היקפי ההשקעה במנפיק אחד (עד 20%) וכן קיים איסור השקעה בניירות ערך של תאגיד שחבר ועד מנהל, בעל מניות או בעל שליטה או תורם מרכזי הוא בעל השליטה או בעל עניין בו⁵.

ב. השלכות המצב הרגולטורי

לכללי ההשקעה השלכות בשני היבטים מרכזיים, הקשורים זה בזה:

א. צמצום פוטנציאל התשואה

כללי ההשקעה מגלמים גישה שמרנית, אשר מגבילה את הפוטנציאל להשאת רווחי הון ולבניית תיק השקעות מגוון. כללי ההשקעה מגבילים את אפשרויות פיזור ההשקעות המהווה עקרון מנחה בניהול השקעות מקצועי, באופן שעשוי להגביר בפועל את רמת הסיכון ולייצר נזקים. העקרון המנחה של פיזור השקעה משמעותי במיוחד במקרים שבהם נדרש ניהול של השקעות ארוכות טווח, ובפרט לקרנות צמיתות המבוססות על השקעת הון שנועדה להניב תשואה לאורך זמן במטרה לחלק את פירותיה כמענקים, באופן שמייצר תקציב יציב ומתמשך למימון פעילות חברתית.

א. מגבלות על השקעות המיועדות לקידום תועלות סביבתיות וחברתיות

כללי ההשקעה הקיימים אינם מאפשרים השקעה באפיקים המקדמים מטרות חברתיות וסביבתיות, כגון השקעה באג"ח חברתי או במניות של חברות שהמוצר העיקרי שלהן נועד לייצר ערך חברתי או סביבתי לצד תשואה פיננסית (השקעות אימפקט). אפיקי השקעה אלו מהווים ככלל השקעות מסוג

⁴ חוזר רשות המיסים 9/2015 עודכן שלא באופן רשמי בנושא אפשרות השקעה במניות בהיקף של עד 10% עבור גופים בהם קיימת ועדת השקעות פנימית בהרכב מאושר. העדכון פורסם במסגרת התכנסויות של פורומים מקצועיים של ר"ח (עדכון לשכת רואי החשבון בישראל מיום 25.3.2019 בנושא "חידושים במוסדות ציבור לעניין סעיף 46 לפקודה הגשמת הקריטריונים להשקעות עודפי כספים והגבלת שכר").
⁵ ככל שנדרש "דירוג" לניירות ערך, הכוונה היא לדירוג על-ידי חברת דירוג ישראלית מוסמכת.

MRI, קרי השקעות שמטרתן לקשור בין ניהול ההון של הקרן לבין מטרותיה החברתיות. כללי ההשקעה האוסרים הלכה למעשה השקעות חברתיות, עלולים לעיתים ליצור פער מהותי ואף סתירה בין ההשקעות הפיננסיות של הקרן לבין המטרות הציבוריות שבשמן היא פועלת.

באופן כללי, כללי ההשקעה עלולים להוות תמריץ שלילי להקמת קרנות פילנתרופיות בישראל. על רקע הכללים הקיימים בעלי.ות הון/תורמים.ות פוטנציאליים עשויים להעדיף לנהל את ההון באופן חופשי ולא תחת תאגיד של "קרן". כתוצאה מכך הנתינה הפילנתרופית אינה מובטחת, בניגוד לנתינה באמצעות קרן פילנתרופית, מה שעשוי לצמצם את היקף הנתינה הפילנתרופית בישראל.

מבט משווה

בשנת 2022 פרסם ארגון Philea דו"ח השוואתי אשר עסק בסביבה הרגולטורית והתפעולית של קרנות פילנתרופיות באירופה. על-פי הדו"ח במדינות רבות שנבחנו אין הסדרה מפורשת בדין בנוגע לניהול נכסי קרנות, ובמדינות אחדות קיימים כללים שונים זה מזה באופן ניכר. מסגרות חוק אחדות מתירות השקעות סולידיות בלבד, כגון אג"ח או השקעות עם תשואה מובטחת. סוגיית ניהול הנכסים וההשקעות של קרנות פילנתרופיות הפכה לרלוונטית במיוחד לאור גישות MRI (Mission-Related Investments) - השקעות שמטרתן לקשור בין ניהול ההון של הקרן לבין מטרותיה החברתיות. למרות זאת, ניכר קושי מובנה להשקיע בהשקעות בסיכון גבוה, גם כאשר הן משרתות את מטרת הקרן. לכן, מתקיים דיון ער לגבי הצורך בהקלות רגולטוריות שיאפשרו לקרנות לקשור בצורה הדוקה יותר בין ניהול הנכסים לבין המשימה החברתית שלהן.

בארה"ב, קרנות פילנתרופיות פרטיות (Private Foundations) מחויבות לנהוג בזירות ובשיקול דעת בהשקעת נכסיהן, כחלק מהחובה לקדם מטרות ציבוריות ולא לחשוף את הקרן לסיכון מופרז. לפי סעיף 4944 לקוד המס הפדרלי (Internal Revenue Code) חל איסור על קרן פרטית לבצע "השקעה מסוכנת" (jeopardizing). כלומר, השקעה שנעשית ללא מידה סבירה של זהירות עסקית ואינה לוקחת בחשבון את הצרכים הפיננסיים של הקרן בטווח הקצר והארוך (Ordinary business care and prudence). השקעות כאלה חושפות את הקרן למס מיוחד של 10% על סכום ההשקעה, ועלולות לגרום עיצומים נוספים אם לא תוקנו. אין רשימה סגורה של אפיקי השקעה מותרים או אסורים - הבקרה וההערכה מתבצעות בכל מקרה לגופו, תוך התחשבות בכלל תיק ההשקעות, בגיוון נכסים, בתשואה הצפויה וברמות הסיכון. חוקים פדרליים ומדינתיים מחייבים עמידה בסטנדרטים נוספים. עוד בנושא זה ראו IRS.

בארה"ב מבחינים גם בין השקעות הקשורות למשימה (MRI) לבין השקעות הקשורות לתוכנית (PRI). כללי MRI חלים ביחס לחשבון ההשקעות של קרן צמיתה (ה-Endowment) ואילו כללי PRI חלים ביחס לחשבון המענקים של הקרן. באמצעות כלים אלו יכולות קרנות פרטיות לקדם מטרות חברתיות, בנוסף למתן מענקים. השקעות PRI נחשבות כחלק מדרישת ההקצאה השנתית המזערית (5%) ומיועדות בראש ובראשונה להשגת מטרה חברתית או ציבורית, תוך אפשרות להחזר הון עתידי. לעומת זאת, השקעות MRI נועדו לשלב בין קידום הייעוד הפילנתרופי לבין הפקת תשואה פיננסית תחרותית, ואינן נחשבות כחלק מדרישת ההקצאה המזערית. הבדלים רגולטוריים משפיעים על השימוש בכלים הללו. PRI נתפס ככלי גמיש יותר בזכות הכללתו במסגרת ההקצאה המזערית, בעוד MRI דורש ניהול זהיר ואחראי בהתאם לעקרונות של שיקול דעת עסקי סביר. הנחיות שפרסם ה-IRS בשנת 2015 חיזקו את הלגיטימציה לשימוש בהשקעות הקשורות למשימה (MRI) בכך שהבהירו כי השקעה שמקדמת את מטרות הקרן הפילנתרופית,

גם אם כרוכים בה שיקולים של תשואה פיננסית, לא תיחשב כהשקעה מסוכנת כל עוד ננקטת זהירות ניהולית סבירה. בכך נפתח בפני קרנות פרטיות מרחב פעולה רחב יותר למימוש מטרותיהן החברתיות⁶.

לסכם, בישראל, בשונה ממדינות שונות באירופה ובארצות הברית, כללי ההשקעה הקיימים נשענים על רשימה מוגדרת וסגורה של אפיקי השקעה ולא מותרים מקום משמעותי לשיקול דעת סביר בכל הנוגע להשקעות הקרן. יתרה מכך, נכון להיום לא מתקיים בישראל דיון ציבורי עקרוני באשר לאפשרות של קרנות פילנתרופיות לבצע השקעות פיננסיות שמטרתן לקשור בין ניהול ההון של הקרן לבין מטרותיה החברתיות, ובאשר לחשיבות שבביצוע השקעות מסוג זה.

ג. שיקולי מדיניות

צמצום אפשרויות ההשקעה לאפיקים סולידיים נועד להבטיח את שמירת ערכו של הון שיועד לקידום מטרות ציבוריות. זאת במיוחד אם ההון זכה להטבת מס לפי סעיף 46(א) לפקודת מס הכנסה, שכן בנסיבות אלה משמעות הדבר היא שהציבור שותף בהון, כך שאובדן ערכו עלול להוות משום חוסר אחריות כלפי הציבור.

מנגד, יש להביא בחשבון שיקולים נוספים המגלמים אף הם את טובת הציבור. ראשית, קיימת חשיבות רבה ליכולתן של קרנות פילנתרופיות לנהל את השקעותיהן הפיננסיות באופן שיאפשר לא רק את שימור ערכו של ההון אלא גם את הגדלתו⁷ לאורך זמן, תוך הבטחת יציבות ועצמאות לאורך זמן. הדברים מקבלים משנה תוקף נוכח אימוץ אסטרטגיות השקעה ארוכות טווח בקרב קרנות פילנתרופיות - מגמה שככל הידוע הולכת ומתחזקת בישראל. שנית, עבור קרנות פילנתרופיות רבות קיים ערך, צורך ורצון לבצע השקעות פיננסיות באפיקים המקדמים תועלת חברתית או סביבתית.

ד. קולות מהשטח - עמדות ביחס למדיניות

בקרב מחזיקי עניין שונים (מנהלי קרנות פילנתרופיות, מנהלי השקעות, יועצים משפטיים, יועצים פיננסיים ואחרים) נשמעות עמדות שונות ביחס למדיניות הרצויה. חלק מהקולות מתייחסים מפורשות לצורך בהרחבת וגיוון אפיקי ההשקעה תוך מתן דגש לחשיבותם של אפיקי השקעה חברתיים, וחלק מהקולות מתייחסים להליכים מוצעים לצורך קביעת כללי השקעה מתאימים יותר.

• הגדלת מרחב שיקול הדעת המקצועי של ועדות ההשקעה

"ה-101 בהשקעות זה שהפונקציה העיקרית זה טווח הזמן של ההשקעה, לכן תאורטית פילנתרופיה שהיא evergreen אין שום סיבה שתושקע 20-80, זה אפילו די טיפשי, זה אומר שהקרן תיגמר הרבה יותר מהר...לא צריך להיות free for all, אבל כן צריכה להיות רציונליזציה שקשורה למשך החיים הצפוי של

⁶ עוד בנושא זה ראו [Henriques, R., Nath, A., Cote-Ackah, C., & Rosqueta, K. \(2016\). Program-related investments: Is there a bigger opportunity for mission investing by private foundations? Center for High Impact Philanthropy, University of Pennsylvania](#)

⁷ ככלל, חשוב להדגיש כי השאיפה של קרנות פילנתרופיות בכלל ואלכ"רים בפרט להגדיל את רווחי ההשקעות הפיננסיות שלהם במטרה להרחיב את היקף המשאבים המופנים למטרות חברתיות, שונה בתכלית מאיסור חלוקת הרווחים העומד בבסיס ההגדרה המשפטית של גופים אלה.

הדבר... צריכה להיות דיפרנציאציה, לדוגמה אם טווח ההשקעה הוא חמש שנים ומעלה אין שום הצדקה להגבלה של 20% (מנהלת השקעות).

ראוי לשקול להגדיל את מרחב שיקול הדעת הניתן לוועדות ההשקעה, בהתאם לרמת מקצועיותן, לטווח הזמן של ההשקעה (בהינתן משך החיים הצפוי של הקרן) ולעיתוי השימוש בהון. מהלך כזה עשוי לעודד ניהול השקעות בידי גורמים מקצועיים ולשפר את ביצועי ההשקעה באופן שיאפשר לוועדות ההשקעה לממש את סמכותן ואחריותן בצורה מיטבית. מגבלות אחידות וגורפות מבטאות תפיסה "פטרנליסטית", אינן מגלמות את התפתחות הכלים המוניטריים השונים הקיימים בשוק ועלולות להפוך במהרה ל"מגוחכות"; כך לשם המחשה צוין ש"לא סביר בשום צורה שאי אפשר להשקיע באג"ח זר. זה 90% מהעולם הפיננסי".

במסגרת זו, נדרשים מנגנונים שיבטיחו את "שמירתו" של ההון הפילנתרופי, בין היתר באמצעות ועדות השקעה מקצועיות ופיקוח על החלטות ההשקעה בפועל, באופן שיבטיח עמידה בסטנדרטים מקצועיים של פיזור והתאמה לטווח הזמן. נדרש "פיקוח חכם", כזה שיבוסס על "קביעת נהלים פיקוחיים שיבטיחו ניהול אחראי, מבלי לצמצם את השאת הרווחים" (מנהלת קרן פילנתרופית).

חשוב להדגיש כי כללי ההשקעה הקיימים, אשר אינם מאפשרים פיזור הולם, עלולים למעשה לחשוף את הקרנות לסיכון מוגבר בעת ביצוע השקעות פיננסיות. לשם המחשה, כפי ששיתף יועץ משפטי העוסק בתחום "היו לא מעט שנים שמי שהשקיע באגרות חוב ממשלתיות הפסיד כסף", ובאופן כללי: "התוצאה היא פרדוקסלית - במקום לעודד ניהול סולידי ואחראי, המגבלות הללו דווקא חושפות את הארגונים החברתיים לסיכון מוגבר באמצעות ריכוז ההשקעות באפיקים מצומצמים, ללא אפשרות לפיזור הולם של הסיכונים"; "...הכללים יוצרים מצב של אובדן תשואה פוטנציאלית בתנאי שוק טובים, ומגבילים את היכולת להקטין סיכונים בתנאי שוק שליליים". (ראו בכתבה שפורסמה בנושא).

• דגש על הפניית הון למיזמים המיועדים לקידום תועלות סביבתיות וחברתיות

כחלק מהגדלת מרחב שיקול הדעת של ועדות ההשקעה, קיימת חשיבות ייחודית להכללת אפיקי השקעה במיזמים עסקיים שמקדמים תועלות סביבתיות או חברתיות. באופן ספציפי, מובהר כי אג"ח חברתי ומניות של חברות אימפקט ראיות להיחשב כנכסים מותרים להשקעה במסגרת כללי ההשקעה החלים על קרנות פילנתרופיות הפועלות בשדה החברתי. באופן כללי מודגש הצורך לאפשר גמישות בהשקעות שמקדמות את ייעוד הקרן (MRI) תוך אפשרות להטיל מגבלות.

• החרגת הון שלא זכה להטבת מס לפי סעיף 46(א) לפקודת מס הכנסה

ראוי לשקול את החרגת ההון שלא זכה להטבת מס לפי סעיף 46(א) לפקודת מס הכנסה מתחולת כללי ההשקעה, שכן במקרים אלה הציבור אינו "שותף" בהון. לא בכדי תחולתם הישירה של כללי ההשקעה על עמותות וחל"צים מבוססת על בקשתן להחזיק באישור לפי סעיף זה.

• מינוי ועדה מקצועית אשר תקבע הנחיות המגדירות מהי השקעה "סולידית"

בנוסף להתייחסויות הקונקרטיות באשר לכללי ההשקעה עצמם, הועלו גם עמדות בנוגע לאופן שבו נכון לקבוע כללים אלה. כיום כאמור רשות התאגידים אינה מגדירה מהי השקעה "סולידית", ובפועל נעשה שימוש בדין המפורש, כלומר בתקנות ההשקעה, לשם הבהרת המושג. לפיכך מוצע כי רשות התאגידים

תקבע תוכן ממשי לדרישת ההשקעה ה"סולידית", באמצעות מינוי ועדת מומחים מקצועית ועצמאית. מטרת ההנחיות שתגובשנה תהיה, בראש ובראשונה, להבטיח את שמירת ערכו של ההון כמתחייב, אך בד בבד גם לאפשר השקעה במגוון אפיקים נוספים, בהתאם להתפתחויות בשוק, שעשויים להניב תשואה גבוהה יותר. הנחיות אלה יוכלו, מתוקף אופיין, להתעדכן בהתאם לצורך, בשים לב לשינויים ולתנודתיות בשוק, כך שישמרו על רלוונטיות והתאמה לאורך זמן.

ה. סיכום דברים

אנו סבורות שנדרש לבצע שינוי בכללי ההשקעה הקיימים, כך שיכללו אפיקי השקעה רחבים ומגוונים יותר. קיימת חשיבות רבה לאופן שבו יתבצע תהליך זה, וראוי שיעשה בהתייעצות עם גורמים מקצועיים בעלי מומחיות רלוונטית לשדה החברתי, ועל בסיס הנתונים הקיימים.

במסגרת זו, חשוב להבטיח שניסוח כללי ההשקעה יביא בחשבון את ההשלכות שעשויות לחול על כלל הארגונים ללא כוונת רווח, וימנע מגרימת נזק אגבי. כך למשל, יש לבחון את המשמעות המעשית של מינוי ועדת השקעות חיצונית, ולאמוד כמה ארגונים יכולים בפועל לעמוד בעלות הכרוכה בפרקטיקה זו. יש להימנע ממצב שבו אפשרויות מורחבות של כללי ההשקעה תהיינה רלוונטיות ומתאימות בפועל רק עבור מספר מצומצם של ארגונים גדולים, באופן שעלול לעודד ריכוזיות ולפגוע באפשרות של ריבוי וגיוון של ארגונים בגדלים שונים להנות מהאפשרות לבצע השקעה פיננסית משיאת תשואה ותומכת בייעוד חברתי.

סיווג עצמי לצד סיווג שיטתי לתחומי פעילות

רקע

כלל העמותות והחל"צ (להלן "עמותות") הרשומות בישראל מוצגות באתר גייידסטאר. הציבור הכללי ובעלי עניין שונים מתעניין לרוב בשדה/תחום פעילות מסוים של עמותות, או בהשוואה בין כמה תחומים ספציפיים, או בתמונה של כל מגזר העמותות בחלוקה לפי תחומי פעילות. על כן, למידע מצרפי בחלוקה לתחומי פעילות יש חשיבות רבה.

בשנת 2020 רשם התאגידים הפיק לראשונה מידע מצרפי אודות כלל העמותות הפעילות (שנתון העמותות 2018), כחלק מיישום החלטת ממשלה 3190 מיום 24.2.2008. בגרסא זו נעשה שימוש בסיווג העצמי של העמותות. בשנת 2023 הופק השנתון השני ובו נעשה שימוש בסיווג השיטתי המצוי ברשות התאגידים. בין אם בעתיד יופקו שנתונים נוספים, או שהמידע יהיה נגיש לציבור כנתונים גולמיים ברמה הפרטנית והמצרפית באתר הגייידסטאר עצמו, נראה שחשוב לבחון מחדש את הסיווג לתחומי פעילות.

כיום מופיע בגייידסטאר סיווג של כל עמותה לתחום פעילות שמקורו **בסיווג עצמי** של העמותה. כמו כן **מפתח** הסיווג התפתח עם השנים בהתאם לצרכים ארגוניים רגולטוריים שונים, כך שאיננו חופף לסיווג בינלאומי מקובל לארגונים ללא כוונת רווח.

במסמך זה אנו מציעות לרשם העמותות לבחון מעבר לעבודה עם מפתח הסיווג הבינלאומי ICNPO, וכן נרצה להציע לקיים ולהנגיש לציבור סיווג שיטתי **במקביל** לסיווג עצמי.

מגבלות הסיווג הנוכחי

1. סיווג חסר

אנשים הממלאים את הדוח המילולי בעבור עמותות לא מכירים את כל מפתח הסיווג, ובוודאי שלא מכירים את הדקויות שבתוכו. לכן, לעיתים קרובות לא יסווגו את העמותה שלהם בקטגוריה המתאימה ביותר. למשל, מרבית המוזיאונים לא יסווגו עצמם בתת תחום "מוזיאון", כנראה בגלל שהוא נמצא בתוך תחום "הנצחה ומורשת", שכשלעצמו לא מתאים למרבית המוזיאונים. יתרה מזאת, בהיעדר היכרות עם מפתח הסיווג יש נטייה לבחור לסווג את העמותה ב"אחר", כשלמעשה קיימת קטגוריה מתאימה. בשנת 2018, שליש מהעמותות סיווגו עצמן בתת תחום "אחר" – כך ששליש מהשייך של עמותות נותר עלום ולא ברור. למשל, בתחום בריאות 60% מהעמותות מסווגות לתת תחום "אחר" ואין לנו דרך לאפיין את אופי פעילותן.

2. היעדר אחידות ושיטתיות

כל משיב לטופס המקוון מסווג מנקודת מבטו ועל פי הפרשנות האישית שלו למושג/לתחום זה או אחר, כך שלא מופעלים כלים שיטתיים על מנת להכריע האם פעילות מסוימת שייכת לקטגוריה כזו או אחרת: למשל, האם תזמורת של יהודים וערבים פועלת בתחום המוזיקה או הדיאלוג? או האם אגודת הידידים של אוניברסיטה פועלת בתחום השכלה גבוהה או פילנתרופיה? כמו כן, לעיתים לעמותות יש אינטרס מודע להציג עצמן דווקא בתחום פעילות אחד, ולא אחר. כך שבסופו של דבר, בהינתן ערב רב של פעילויות המסווגות תחת אותה קטגוריה, או פעילות זוהה המסווגת על ידי עמותות שונות לקטגוריות שונות, הסיווג

כולו מאבד הרבה מהמשמעות שלו ומהמידע והתובנות שאפשר להפיק מהתבוננות על התמונה המצרפית.

3. שרירותיות במפתח הסיווג

מפתח סיווג פורה צריך להיות מאוזן – מצד אחד, לא מפורט מדי כדי לשמור על הבדלים ברורים בין הקטגוריות. ומצד שני, מספיק מפורט כדי שעמותות יוכלו "למצוא את עצמן", וכדי לתאר את מגוור העמותות באופן עשיר ומגוון דיו. היות שהסיווג הנוכחי התפתח עם הזמן, בהתאם לצרכים הארגוניים של רשם העמותות ובהתאם לנקודת מבט של רגולטור, לעיתים האיוון מופר.⁸

4. שניות בין גופים ממשלתיים

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (למ"ס) מעבדת ומפרסמת מדי שנה מידע מצרפי על הכנסות והוצאות מלכ"רים. המידע איננו חופף למידע שיש בידי רשם העמותות. למשל ללמ"ס יש מידע מפורט מאוד על הוצאות שחסר ברשם העמותות, אך לרשם העמותות יש מידע מפורט אודות מספר ארגונים, פיזור גאוגרפי וכן הלאה שחסר בלמ"ס. כל עוד רשם העמותות והלמ"ס לא משתמשים באותו סיווג לתחומי פעילות, הרי שמתקבלים שני גופי ידע שלא ניתן להשוות ביניהם, להצליב, ולהשתמש בהם להשלמת מידע.

הצעה

לאור כל האמור, אנו ממליצות על אימוץ מפתח הסיווג הבינלאומי International ICNPO (Classification of Non-Profit Organizations), אשר פותח על ידי חוקרים מובילים באוניברסיטת ג'ונס הופקינס במרלינד ארה"ב. סיווג ICNPO אומץ על ידי המחלקה הסטטיסטית של האו"ם כסטנדרט במדריך לסטטיסטיקה של מוסדות ללא כוונת רווח, ואומץ גם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בישראל (בהתאמות מחויבות).

מפתח הסיווג הבינלאומי כולל 11 תחומי פעילות ראשיים, המחולקים ל-30 תתי תחום, ובכל אחד מהם כמה קטגוריות עם הסבר ופירוט קצר אודות כל אחת. בהתאמה שנערכה בלמ"ס נשמרת החלוקה לתתי התחום, אך כל אחת מן הקטגוריות הפנימיות ממוספרת בנפרד או מקובצת בהתאם לצרכי דיווח בינלאומיים נוספים. כמו כן, נוספו כמה קטגוריות ייחודיות לחברה הישראלית (למשל, מכינות צבאיות, הפרדה בין דת יהודית לדתות אחרות, הפרדת ישיבות תיכוניות ואולפנות מתיכונים אחרים); הוכנס פירוט של תחום פילנתרופיה לפי מטרה; וכונסו הסברים והבהרות לצורך טיוב הסיווג השיטתי.

יתרונות המעבר לסיווג שיטתי על פי מפתח בינלאומי

למעשה המעבר לסיווג שיטתי על פי מפתח הסיווג הבינלאומי שהותאם בלמ"ס לישראל, עונה על המגבלות שהוצגו להלן, ונושא בחובו עוד יתרונות:

1. מפתח סיווג מובנה, מתוקף ומוסכם

⁸ כך למשל, תחום הפעילות "קהילה וחברה" אשר מתייחס למועדונים קהילתיים, מתנ"סים ותנועות נוער, נמצא בסיווג הרשם כתחום ראשי (ולא כחת תחום בתוך תחום "תרבות, ספורט ופנאי" כמו בסיווג הבינלאומי). אולם, הודות לשם העמום שניתן לו "קהילה וחברה" עמותות העוסקות ברווחה, בסנגור, בפילנתרופיה, בחינוך ובתרבות – כולן מוצאות עצמן מתאימות לתחום פעילות זה, אולם מן הסתם לא מתאימות לאף אחד מתתי התחום שבו, וכך מסווגות עצמן ל"אחר".

בשונה מסיווג שנבנה "מלמטה" תוך כדי תנועה, הסיווג הבינלאומי הוא תוצאה של עבודה מובנית ומתמשכת של מומחים ממדינות שונות. ככזה, הוא מביא בחשבון שיקולים שונים ונקודות מבט מרובות, והוא תוצר שעבר ביקורות תיאורטיות ופרקטיות רבות. כך שהוא שומר על איזון בין פרוט לתמצות, והקטגוריות בו נהירות למדי. כמו כן, מפתח סיווג שכזה מבטא הסכמה רחבה מלכתחילה, והאימוץ הנרחב שלו בעולם מאשר ומחזק

התאמה זו. היות שממילא כל סיווג באשר הוא נועד לקדם "שיחה" בשפה משותפת עם קהילות בעלי עניין (ואיננו תיאור אובייקטיבי של המציאות), יש יתרון גדול באימוץ סיווג מוסכם.

2. דיוק מיטבי בשיוך עמותות לתחומי פעילות

סיווג שיטתי על ידי אנשי המקצוע מאפשר להתאים לכל עמותה את תת התחום המתאים לה ביותר מתוך היכרות מעמיקה עם מפתח הסיווג, והוא נעשה באופן אחיד לכלל העמותות. בכך הוא מאפשר תמונה מהימנה יותר של פעילות העמותות לפי תחום. מהימנות זו חשובה מכמה טעמים: א. יש משמעות לנתונים המוצגים בחלוקה לתחומים ותתי תחום. ב. ניתן מידע מקיף, מלא ומהימן אודות כל העמותות הפועלות בתת תחום זה או אחר, לטובת הציבור הכללי ולטובת העמותות. ג. קובעי מדיניות יכולים להתייחס באופן מושכל לארגונים ללא כוונת רווח בכלל, ובפרט לארגונים בתחומי פעילות מסוימים, שעימם יש עבודה שוטפת. למשל, בבחינה של חלוקת המשאבים דרך סעיף 46(א) לפקודת מס הכנסה: המדינה תוכל לבחון את התמיכה העקיפה שלה במטרות שונות. חשוב להדגיש כאמור בראשית הדברים – הסיווג השיטתי לא בא להחליף את הסיווג העצמי, אלא להתקיים במקביל, על מנת לענות על צרכים שונים של תצוגה מצרפית לעומת תצוגה ברמת העמותה הבודדת.

3. אפשרות השוואה לנתונים בינלאומיים

כחלק משכלול הפעילות של ארגונים ללא כוונת רווח לעיתים קרובות יש צורך לבחון אותה בהשוואה למדינות אחרות. שימוש בסיווג הבינלאומי יאפשר להעריך למשל, האם בישראל יש הרבה או מעט עמותות העוסקות בסיוע לקשישים? האם בישראל יש הרבה או מעט עמותות המעניקות שירותי בריאות נפש? וכן הלאה. בנוסף, השוואה בין מדינות חשובה לעמותות עצמן, לקובעי מדיניות ולקידום המחקר בתחום.

4. יעילות בהתנהלות גופים ממשלתיים

היות שהלמ"ס עורכת מדי שנתיים סיווג של מרבית העמותות החדשות (על פי מפתח הסיווג הבינלאומי), אילו הרשם היה מאמץ מפתח סיווג זה, עבודת הסיווג היתה נחלקת בין שני הגופים הממשלתיים הללו. מה גם שבהינתן סיווג חופף, ניתן היה לעשות החלפה הדדית של נתונים. בנוסף, הציבור יכולה היה להשתמש בגופי הידע כמשלימים ולא כזרים זה לזה.

טיוב הדיווח בטופס המילולי

כללי

1. הבהרה שהטופס מתייחס לנתוני האלכ"ר סולו, ולא לדוחות המאוחדים.

הכנסות

2. פיצול סעיף "הכנסות מאחרים" לשני סעיפים (מישראל ומחו"ל) ומתן שמות מהותיים יותר: מענקים מקרנות בישראל, מענקים מקרנות בחו"ל – חשוב ביותר!
3. הבהרה ש"תרומות מישראל" אינן כוללות מענקים מקרנות ישראליות, אלא רק תרומות מאנשים יחידים או מעסקים/חברות.
4. הבהרה ש"מכירת שירותים לא לממשלה" כוללת שכר לימוד, השתתפויות בהוצאות פעילות, וכל תמורה (ולו חלקית) שניתנה בעבור מתן שירותים על ידי העמותה.
5. הבהרה ש"מכירת שירותים לממשלה" כוללת תשלומים על ידי גוף ממשלתי בעבור שירותים שהעמותה מספקת לציבור (התשלום ניתן באמצעות התקשרות של העמותה עם הממשלה).

הוצאות

6. בדיקה לוגית של מילוי סעיפי ההוצאות. לאור התוספת של סעיפי הוצאות בטופס, ההצעה היא לערוך בדיקה לוגית (בעיקר לגבי עמותות גדולות), ולהוציא הודעה המבקשת למלא את כל סעיפי ההוצאות. וזאת כדי שניתן יהיה להבחין במרכיב השכר.

חמשת מקבלי שכר גבוה

7. בקרה לוגית המחייבת שסך 5 מקבלי שכר גבוה יהיה נמוך מ(עלות עבודה בהנהלה וכלליות + הוצאות אחרות).
8. אחוזי משרה של חמשת מקבלי שכר גבוה – חישוב אוטומטי של אחוזי משרה שנתיים X (בהתבסס על המילוי בסעיפי חלקיות משרה ומספר חודשי עבודה). מתחת לסף מסוים שעליו תחליטו (למשל 25%), תצא שאלת בירור: "האם מקבלת השכר עבדה למעשה ב-X אחוזי משרה שנתיים?". מזכירה שכאן היתה בעיה שהרבה מילאו "1" עבור חלקיות משרה וכנראה התכוונו דווקא למשרה מלאה, ולא ל-1% חלקיות משרה. כך גם לדבי מספר החודשים.
9. תפקיד מקבל השכר. אמנם יש רשימה, אבל הרוב המכריע (88%) ממלאים "שונה", ושם יש בטקסט חופשי 1,740 אפשרויות שונות... זה בסדר גמור להצגה בגייזסטאר. לא טוב לניתוח מצרפי. אבל לשיקולכם – מה חשוב יותר כאן.

תרומות גדולות (בנספח)

10. עבור תרומה הגדולה מ- 10 מיליון ש"ח - תצא שאלת בירור: "האם התרומה על סך XXX שעליה דיווחת הגיעה ממקור אחד בלבד?"

11. בדיקה אשר מסכמת את התרומות המדווחות בנספח תרומות, ובסיום מילוי הנספח, תצא הודעה עם הסכום הכולל ומספר התורמים, ושאלה: "האם אכן הארגון קיבל סך של XXX תרומות מ- Y תורמים?" (כאן לא ניתן לבצע הקבלה לנתוני התרומות שדווחו בהכנסות, היות והתרומות לא בהכרח שימשו לפעילות (או שנכנסו להגבלה, או ששימשו לרכוש קבוע). ועדיין, חשוב להימנע מטעויות הקלדה, ויתכן שהודעה כזו תעזור).

12. הבהרה שהפירוט אודות תרומות גדולות מתייחס לתרומות ומענקים מגורמים פרטיים (יחידים, עסקים, עמותות/קרנות), ולא למענקים שניתנו ממשרדי ממשלה ומרשויות מקומיות (כרגע הדוח תרומות כולל גם כאלה).

תאגידי קשורים

13. יש מאות רבות של קשרים שונים (טקסט חופשי, שגם הוא לא תמיד ברור כשלעצמו). ההמלצה היא להכין רשימה של קשרים אפשריים. כדאי שהרשימה תיגזר מתוך הגדרות "תאגיד קשור" המופיעות גם בטופס. ואז אם למשל יש ברשימה "מחזיקה מניות בתאגיד קשור", יפתח חלון למילוי אחוז המניות, וכן הלאה.

פריסה גאוגרפית

14. כדאי ליצור מילוי היררכי: שלב א' לבחור בין ארצי ואזורי. שלב ב', רק למי שבחר אזורי – לבחור את האזורים.

אופני פעולה

15. לשקול מחדש את הסעיף הנ"ל על מנת לייצר מידע שיש לו משמעות.

